

nr. 90 winter 2016

Het Hoornblad

*afdeling
Hoorn/West-Friesland*

Informatie en mededelingenblad van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland

Verschijnt 4x per jaar (januari, april, juli en oktober)

Sluitingsdatum kopij: 6 maart 2016

Redactie : Jan Duyf, Egbert Baars & Wim van der Hulst

Adres : Postbus 8, 1693 ZG Wervershoof, ☎ (0228) 58 52 72

e-mail : hoornblad@knnvhoorn.nl

Internet : <http://www.knnv.nl/hoorn>

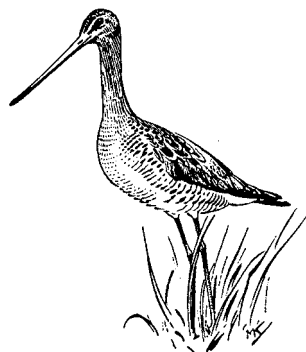
Verzending : Tineke Horstman-Kooijman

Adres : James Grievelaan 6, 1695 HX Blokker, ☎ (0229) 23 53 35

Archiefnr. : 2016-003HN/01HB

Inhoud van Het Hoornblad Nr. 90

pagina	3	Activiteitenprogramma
	4-9	Toelichting activiteitenprogramma
	9	Hemelvaartkamp 2016, De Weerribben
	10	Van de bestuurstafel
	11-12	Insectenwerkgroep
	13	Plantenwerkgroep
	14-15	Vogelwerkgroep
	16-17	Huiszwaluwteiling 2015
	18	Cursus Nieuwe Natuur in Eigen Omgeving
	18	Koopmanspolder / Watersnood 1916
	19	Lidmaatschap en Contributie 2016
	20-21	Terugblik op ons 70-jarig bestaan
	21	Oproep Heemtuin in Enkhuizen
	22	Excursie Krooneenden in de Gouwzee
	23	Paddenstoelenexcursie naar het Kuinderbos
	24	Ringslangen Schardam
	24-25	Natte Hart-gids
	25-27	Geroezemoes in het gras
	28	Levende Tuinen
	28	Waarnemingen van KNNV-leden
	29	De Hoornbloem
	29	De Specht
	30	Bijzondere waarnemingen

Bij de voorplaat: Uilenballen pluizen tijdens het 70-jarig bestaan.

Activiteitenprogramma

JANUARI

- zondag 3 **Nieuwjaarswandeling**, zie toelichting
maandag 11 **Lezing: Hoe West-Friesland vorm kreeg**, zie toelichting
woensdag 13 **Plantenwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 13
donderdag 14 **Vogelwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 15
zaterdag 23 **Excursie: Wieringen**, zie toelichting
maandag 25 **Insectenwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 12
donderdag 28 **Zoogdierenwerkgroep-bijeenkomst**

FEBRUARI

- zaterdag 6 **Excursie: Harger- en Pettemerpolder**, zie toelichting
maandag 8 **Lezing: Robben en andere zeezoogdieren**, zie toelichting
donderdag 11 **Vogelwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 15
woensdag 17 **Plantenwerkgroep-excursie**, zie pagina 13
zondag 21 **Werkdag Koogbraak**, zie toelichting
donderdag 25 **Zoogdierenwerkgroep-bijeenkomst**
zaterdag 27 **Excursie: Op zoek naar sporen van de Otter**, zie toelichting
maandag 29 **Insectenwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 12

MAART

- zaterdag 5 **Werkdag Koogbraak**, zie toelichting
zondag 6 **Excursie: Zuidpier van IJmuiden**, zie toelichting
Maandag 7 **Lezing: In de ban van de IJsvogel**, zie toelichting
donderdag 10 **Vogelwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 15
zaterdag 12 **Vogeltocht: Naar een rijk IJsselmeer**, zie toelichting
maandag 14 **Algemene Ledenvergadering**, zie pagina 10
woensdag 16 **Plantenwerkgroep-excursie**, zie pagina 13
zaterdag 19 **Excursie: Watervogels in de IJsselvallei**, zie toelichting
zondag 20 **Themadag: Levende Tuinen**, zie pagina 28
maandag 21 **Insectenwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 12
donderdag 24 **Zoogdierenwerkgroep-bijeenkomst**

APRIL

- zaterdag 2 **Excursie: Zeerijdsdijkje Bakkum**, zie toelichting
woensdag 13 **Plantenwerkgroep-excursie**, zie pagina 13
donderdag 14 **Vogelwerkgroep-bijeenkomst**, zie pagina 15

Toelichting activiteitenprogramma

De lezingen en sommige werkgroepsavonden worden gehouden in Wijkcentrum Kersenboogerd, Brederodegracht 1 in Hoorn. Zaal open om 19:45 uur.

De meeste excursies starten bij de kleine P aan het Dampten in Hoorn, even voorbij de begraafplaats. Vanaf de trein (en de fietsenstalling) is het 8 minuten lopen.

Bel bij twijfelachtig weer even naar de vermelde contactpersoon.

Zondag 3 januari: Nieuwjaarswandeling

Om elkaar te ontmoeten in het nieuwe jaar gaan we, traditiegetrouw, een frisse neus halen en daarna een lekkere kom met snert verorberen. Dit uiteraard naar keuze. Een stevige wandeling in het recreatiegebied Geestmerambacht, vlak boven Alkmaar, moet de benodigde eetlust wel opwekken. Als het een lekker winterweertje is, zal dit wel lukken. Omsloten door het Geestmerambacht ligt er het vogelrijke natuurgebied de Kleimeer. Anders dan de naam doet vermoeden is Kleimeer helemaal geen meer. Ooit was het dit wel, maar in 1567 werd dit meer met molens leeggepompt. Inmiddels heeft de landbouwgrond die hier ontstond plaatsgemaakt voor natuur en heel veel vogels. In de zomer zie je hier de **BRUINE KIEKENDIEVEN** zwermen op zoek naar voedsel voor hun jongen. Andere broedvogels van de Kleimeer zijn bijvoorbeeld **RIETGORS**, **BAARDMAN**, **WATERRAL** en **SNOR**. En in de winter, als het land kaal is, wil de **ROERDOMP** zich in de vroege ochtend nog wel eens laten zien.

Zoals gebruikelijk verzamelen we bij de Dampten in Hoorn. Dit om gezamenlijk (bij elkaar instappen) te reizen. Vertrek Hoorn om 10:30 uur. Informatie: Hans Oudejans, T: (072) 50 216 75, M: 06 486 53 110, E: hansoudejans@ziggo.nl. Bij twijfelachtig weer.... even bellen!

Maandag 11 januari: Lezing Hoe West-Friesland vorm kreeg: bodem, landschap en bewoning

Wist je.... dat in West-Friesland op verschillende manieren in de bodem is geboord en gesondeerd op zoek naar aardgas, aardwarmte en een stevige ondergrond voor heipalen?

Wist je.... dat deze onderzoeken tot wel 3.000 meter diepte ons van alles kunnen vertellen over hoe die bodem zich gevormd heeft en dat bodemprofielen en bodemkaarten ons dat laten zien?

Wist je.... dat West-Friesland in de loop der tijden een flinke wereldreis heeft gemaakt en daardoor zeer verschillende klimaten heeft gekend, wat in de bodem nog duidelijk leesbaar is?

Wist je.... dat West-Friesland sinds 10.000 jaar een uitzonderlijke plaats inneemt in de ontstaansgeschiedenis van Nederland?

Wist je.... dat naast de bodem ook het landschap van West-Friesland een voortdurende verandering heeft ondergaan en dat de inzichten daarover steeds weer worden aangepast?

Wist je.... dat die eeuwenlange ontwikkeling van het West-Friese landschap nog steeds zichtbaar is?

Wist je.... dat sinds 2600 jaar vóór Christus West-Friesland verschillende bewoningsculturen heeft gekend, waarvan archeologische opgravingen ons steeds meer kunnen vertellen?

Hebben we je interesse gewekt of bent je nog nieuwsgieriger geworden, kom dan naar de lezing van Nico Bregman. Hij heeft zich uitgebreid in dit onderwerp verdiept en weet ons vast veel te vertellen over bodem, landschap en bewoning van West-Friesland. De lezing wordt met beelden ondersteund.

Contactpersoon: Jan Duyf, T: (0228) 58 52 72, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl.

Zaterdag 23 januari: Excursie naar Wieringen

Wieringen is al vele jaren een geliefd excursiegebied, zeker in de winter. **ROTGANZEN** zoeken dit gebied op om te overwinteren en het wad kan ten alle tijden leuke dingen opleveren. Deze dag zullen we een rondrit op het eiland maken en de plekken bezoeken waar we de meeste vogels kunnen verwachten. We beginnen bij het bos aan de rand van het eiland waar Bert Winters zijn vangplaats heeft. Daarna zullen we de binnen- en buitenhaven aandoen. Op zoek naar ja..... zeg het maar! **GROTE-** en **MIDDELSTE ZAAGBEKKEN, NONNETJES, DODAARS,** meeuwen, eenden en wie weet ook nog enkele leuke dwaalgasten. Vervolgens gaan we verder op weg naar Vatrop en langs Stroe en Noordburen de polder door waar we kans maken op **ROTGANZEN**. Wie weet zit er een **ZWARTBUIK-** of een **WITBUIKKROTGANS** tussen. Het wad bij de Quarantaine brengt ons richting Westerland en de Haukes. Op de terugweg nog even door de "nieuwe" polders waar **KOLGANZEN** kunnen zitten en ook groepen vogels als plevieren en lijsters. We vertrekken om 09:00 uur vanaf Dampten in Hoorn en de planning is om zo rond 15:00 uur en 15:30 uur weer thuis te zijn in Hoorn.

Aanmelden voor deze excursie is nodig en dat kan bij Jan-Pieter de Krijger, T: (0229) 23 97 24, E: n.h.secretaris@hoorn.knnv.nl.

Bij te slecht weer kan de excursie worden afgelast.

Zaterdag 6 februari: Excursie Harger- en Pettemerpolder

De Harger- en Pettemerpolder is een open weidegebied vlak achter de Hondsbosche Zeewering. Het patroon van percelen en slootjes ligt er al sinds de middeleeuwen. De Harger- en Pettemerpolder is een Natura 2000-gebied en heeft tevens een klimaatbufferfunctie.

De Putten zijn ontstaan door het winnen van klei ter versteviging van de Hondsbosche Zeewering. De zoute kwel die onder de zeewering vandaan komt zorgt voor bijzondere vegetatie, zoals **ZULTE** en **ZEEKRAAL** in en om de plassen.

De Harger- en Pettemerpolder is zeer geliefd bij vogelaars. Vooral in de winter zit het er vol met eenden- en ganzensoorten en regelmatig wordt de zeldzame **DWERGGANS** daar waargenomen. In het voorjaar vliegen hier steltlopers als **KLUUT** en **TURELUUR** rond. Het gebied is vanaf de dijk en de rustige polderweggetjes goed te bekijken. Vertrek: 09:00 uur vanaf parkeerplaats Dampten in Hoorn. Terug om circa 14:00 uur. Informatie bij Fred Weel, T: 06 486 64 025, E: zoogdierenwerkgroep@knnvhoorn.nl.

Maandag 8 februari: Lezing over robben en andere zeezoogdieren

Zeg je André Gemmert, zeg je zeezoogdieren! Sinds 2009 werkt André Gemmert bij de zeehondencrèche van Pieterburen. Naast zijn werk is hij nauw betrokken bij een kleine organisatie op het eiland Föhr dicht bij de Deense grens. "Zelf ben ik in verschillende werelddelen nauw betrokken bij olierampen waar zeezoogdieren getroffen zijn. Praktisch en organisatorisch heb ik in januari 2015 nog meegewerkt in Zuid-Amerika bij een kleinschalige actie voor pinguïns en pelsrobber". In het eerste deel van de presentatie geeft André een impressie over zijn levenswandel, die wordt gekenmerkt door reddingsacties en opvang van zeezoogdieren. In het tweede deel staan de zeezoogdieren die in Nederland voorkomen centraal. Er wordt dieper ingegaan op de twee soorten robber die de Waddenzee herbergt, de verschillende gedragsvormen en hun aanpassing in een veranderend leefgebied dat voortdurend onder invloed staat van de mens. Er is tevens ruimte voor discussie. "Ook ik stel me regelmatig vragen als het gaat over de toegevoegde waarde van opvang in relatie tot de populatie, met name over de zeehonden".

Contactpersoon: Jan Duyf, T: (0228) 58 52 72, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl.

Zondag 21 februari: Werkdag Koogbraak

Vele handen maken licht werk, dus kom gerust een paar uurtjes helpen. Je zal merken dat het werken in de buitenlucht, soms onder bijzondere omstandigheden, echt heel lekker is. Al een aantal jaren achtereenvolgend hebben we in het riet rond de Koogbraak (tussen Schardam en Etersheim) werkzaamheden verricht. Die werkzaamheden zoals maaien, afvoeren en harken zorgen ervoor dat het rietland botanisch interessant wordt. Dit jaar gaan we wederom een broeihoop omzetten voor de ringslang. Die is nog geen vaste bewoner van het gebied, maar wie weet, als we het gebied nog aantrekkelijk maken??? Het plezier waarmee er gewerkt wordt is echter ook belangrijk en na hier al ruim 12 jaar gemeenschappelijk gewerkt te hebben ontstaat het gevoel dat de Koogbraak toch een beetje van de KNNV geworden is. We nemen genoeg tijd voor rustpauzes. Neem koffie of ander drinken mee. Doe laarzen aan en werkkleding, want het kan behoorlijk nat en vies zijn. Voor gereedschappen wordt gezorgd door Ab van Dorp van SBB. We beginnen om 09:30 uur en zullen rond 14:00 uur stoppen. Verzamelen bij de Koogbraak. De Koogbraak ligt langs de dijk tussen Schardam en Etersheim. Als je deze ochtend niet kunt is er nog een herkansing op 5 maart. Je mag natuurlijk ook op beide dagen aan het werk! Contactpersoon: Eric de Vroome, T: (0229) 76 90 57, E: de.vroome@kpnmail.nl.

Zaterdag 27 februari: Op zoek naar sporen van de Otter

Groot nieuws over de **OTTER** in Nederland. Hij komt op telkens meer plaatsen voor in Nederland. In 2005 werd de herintroductie vanuit Friesland in gang gezet. Nu in 2015 zijn tot in de Nieuwkoopse plassen otters waargenomen.

Hoe lang zal het nog duren voordat zij ook in onze woonomgeving worden waargenomen.

Onze coördinator van de zoogdierenwerkgroep Fred Weel vindt het een goed idee om alvast de sporen van **OTTERS** te leren kennen. Fred heeft een excursie naar de Flevopolder georganiseerd om daar de sporen van **OTTERS** te leren kennen. Een medewerker van het natuurpark Lelystad gaat met ons op zoek naar de sporen van de **OTTER**.

Dit is de kans om goed voorbereid de **OTTER** in onze omgeving te gaan verwelkomen.

Bij de aanleg van de nieuwe West-Frisiaweg wordt nu al rekening gehouden met de terugkeer van de **OTTER**.

Op de foto is mooi te zien dat in de duikers die dienst doen als onderdoorgang van waterlopen onder de Westfrisiaweg al rekening is gehouden met een loopplank bij het maken van de betonnen duiker.

Het vertrek vanaf Dampten is om 12:00 uur. Om ongeveer 16:30 uur zijn we weer terug. Voor nadere informatie Fred Weel, T: 06 486 64 025, E: zoogdierenwerkgroep@knnvhoorn.nl, meld je van tevoren even aan.

Zaterdag 5 maart: Werkdag Koogbraak

Zie voor meer informatie: Werkdag Koogbraak op 21 februari.

Zondag 6 maart: Excursie Zuidpier (Noordpier) van IJmuiden

Vandaag gaan we richting zuidwest naar de Zuidpier (of misschien de Noordpier) bij IJmuiden. Deze pier steekt 3 kilometer in zee en vanaf deze pier kun je de zeevogels mooi waarnemen. Wij kunnen daar diverse soorten zeevogels aan treffen zoals **ZEEKOET**, **ZWARTE ZEE-EEND**, **JAN VAN GENT**, **ROODKEELDUIKER**. De **PAARSE STRANDLOPER** is een vaste wintergast op de glooiing van de pier, de **STEENLOPERS** laten zich van dichtbij benaderen en de **DRIETEENSTRANDLOPERTJES** vormen al groepjes voor de trek. Regelmatig worden er tevens **BRUINVISSEN** en zeehonden gezien. Rondom het Kennemermeer kunnen we dikwijls veel uitrustende zangvogels zien in de struiken. Deze hebben de terugreis naar het broedgebied in het hoge Noorden aangevangen en rusten hier even uit in de struiken.

Vertrek: 09:00 uur vanaf parkeerplaats Dampten in Hoorn. Terug om ongeveer 15:00 uur. Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij Peter de Lange, T: (0229) 55 19 55, E: peca@quicknet.nl.

Maandag 7 maart: Lezing in de ban van de IJsvogel..., door W.H. Gipsen

De **IJSVOGEL** blijkt een bijzondere aantrekkingskracht te hebben voor vele natuurliefhebbers. Maar hij is ook een inspiratiebron voor kunstenaars en zelfs in de Griekse mythologie, een symbool van stilte, geluk en trouw. In Nederland kennen we maar één soort **IJSVOGEL**, maar wereldwijd behoren ruim 90 soorten tot deze familie.

De lezing van vanavond wordt gegeven door Willem Hendrik Gipsen, ter gelegenheid van zijn laatst uitgegeven boek "Het Afrika van de **IJSVOGEL**," waarin we de wereldwijde **IJSVOGEL** leren kennen, met in de hoofdrollen de ijsvogelsoorten die Gipsen op zijn zoektocht in Afrika in verhalen tegenkomt. In 2013 heeft hij het boek "Het geluk van de **IJSVOGEL**" uitgegeven. Tezamen zijn beide ijsvogelboeken een warm pleidooi voor het belang van vogels in ons dagelijks leven en de eenheid van mens, cultuur en natuur in zijn algemeenheid.

Gipsen is 'n gewezen hersenonderzoeker en rector magnificus emeritus van de Universiteit Utrecht. Hij is een begenadigd spreker die gedurende zijn gehele academische carrière zijn gehoor zowel in binnen- als buitenland wist te boeien. In de pauze kan men de boeken kopen en door Gipsen laten signeren.

Contactpersoon: Jan Duyf, T: (0228) 58 52 72, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl.

Zaterdag 12 maart: Naar een rijk IJsselmeer

Tijdens deze eerste vogelvaartocht van het seizoen varen we met de MS Friesland (de voormalige veerboot naar Terschelling) vanuit Enkhuizen het open water van het IJsselmeer op. We gaan op zoek naar diverse soorten vogels die hier de winter doorbrengen. Natuurlijk gaan we ook op zoek naar de tienduizenden **TOPPERS** en varen we langs vogeleiland de Kreupel. Tijdens de excursie vertelt Jan Marbus van de KNNV alles over het gebied en de directe omgeving. Op de boot zijn deskundige vogelkenners die je op de vogels kunnen wijzen. Naast de lezingen zijn er dit jaar ook vijf korte pitches over alle thema's die nu spelen in het IJsselmeergebied. Hoor het laatste nieuws over bijvoorbeeld de Markerwadden, vismigratierivier, over de visstand, sterns en meer.

De prijs voor deze boottocht is € 23,00 per persoon. De tocht duurt van 10:30 uur tot 15:30 uur. Wij vertrekken vanuit de haven van Enkhuizen, vlakbij het NS station en er zijn voldoende gratis parkeerplaatsen.

Meer informatie en aanmelden kan op: www.fogol.nl.

Zaterdag 19 maart: Watervogelexcursie IJsselvallei

In het kader van Ruimte voor de rivier zijn ook in de IJsselvallei ontgrondingen uitgevoerd en nevengeulen aangelegd. De ontstane afwisseling van open water en ondiepe oevers vormen een aantrekkelijk landschap voor watervogels. Afhankelijk van de waterstand zijn hier in het voorjaar veel ganzen, eenden en steltlopers te ontdekken. Bij de Duurse waarden gaan we ook lopend het terrein verkennen. Laarzen, brood en drinken mee.

Contactpersoon: Jan Marbus. Vertrek vanaf Dampten 09:00 uur en om 09:30 uur vanaf het Krabbersgat. Terug in Hoorn aan het eind van de middag. Voor meer informatie Jan Marbus, T: (0229) 23 04 19, E: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl.

Zaterdag 2 april: Excursie Zeerijdsdijkje Bakkum

Wandelen langs het Zeerijdsdijkje 3-5 km. Duinkaart verplicht en ter plekke te koop (€ 1,80).

Het Zeerijdsdijkje is van oorsprong een dijkje dat de bewoners van Bakkum moest beschermen tegen het opdringende water. Het Zeerijdsdijkje is toentertijd aangelegd door monniken, maar is echter in de loop van de tijd verdwenen. Begin jaren negentig is men begonnen het gebied te herstellen tot de historische situatie. Het maakt deel uit van een natuurontwikkelingsgebied van ongeveer 24 hectare. Het oude dijkje is in juli 2000 gereconstrueerd. Tevens is ook de overgang van het duingebied naar het grasland hersteld. Nu kan weer voedselarm duinwater het gebied binnenstromen naar de oude beek die langs het dijkje loopt. Ook zijn stroken langs de sloten afgeplagd, zodat er een interessante vegetatie kan ontstaan. Verdwenen soorten als **RIETORCHIS**, **MOERASWESPENORCHIS** en **DUIZENDGULDENKRUID** keren dankzij deze natuurontwikkeling, weer terug in het gebied.

Vertrek: 09:00 uur vanaf parkeerplaats Dampten in Hoorn. Terug ongeveer 15:00 uur. Contactpersoon: Hans Oudejans, T: (072) 50 216 75, M: 06 486 53 110, E: hansoudejans@ziggo.nl. Bij twijfelachtig weer...even bellen!

Hemelvaartkamp 2016, De Weerribben

Ook in het jaar 2016 gaat de KNNV afdeling Hoorn /West-Friesland weer een Hemelvaartkamp organiseren. Dit keer gaan wij naar de Weerribben. De Weerribben is een 35 km² groot natuurgebied in de gemeente Steenwijkerland in het

noordwesten van de provincie Overijssel. Het vormt onderdeel van het nationaal park Weerribben/de Wieden en is grotendeels in handen van Staatsbosbeheer.

Het Natuuractiefhuis “De Kragge” van Staatsbosbeheer, waar wij van woensdag 4 mei tot en met zondag 8 mei 2016 mogen verblijven, is een voormalige boerderij, die speciaal is ingericht als “herberg” voor groepen. Er staan bedden met matras, stoelen en tafels in voor ongeveer 30 personen. Ook is er een compleet ingerichte keuken aanwezig en twee gescheiden sanitaire voorzieningen met toiletten, douches en wasbakken.

Vanuit het Natuuractiefhuis “De Kragge” kunnen we uitstapjes maken naar De Rot-tige Meente, De Woldberg, De Wieden of Lage Egge. Deze gebieden zijn pareltjes op het gebied van flora en fauna.

Verblijfadres: Natuuractiefhuis “De Kragge”, Oudeweg 107, 8376 HS Ossenzijl.

Aanmelden bij Afra Sjerps, T: (0228) 54 27 47, E: alm.sjerps@quicknet.nl

Afra Sjerps

Van de Bestuurstafel

Op het moment van schrijven van dit stukje “van de bestuurstafel” weet ik niet of het jaar 2016 al is begonnen of dat jullie het Hoornblad nog op de valreep van 2015 ontvangen hebben. Neemt niet weg dat ik jullie ook namens alle andere bestuursleden een heel voorspoedig en vooral een gezond 2016 toewens en dat 2016 jullie dat brengt wat jullie wensen.

Op 8 november jongstleden hebben wij het 70-jarig bestaan gevierd van de KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland. Bij de organisatie, maar ook bij het bestuur, blijft het spannend, wat je op zo'n dag verwachten mag. Aan de aandacht door de media kan het niet liggen. Het Noord-Hollands Dagblad had zelfs een dubbele pagina hieraan gewijd. Door Jan Marbus zijn voorgaand aan deze dag verschillend scholen bezocht om kinderen enthousiast te maken met onder meer een lesje uilenballen pluizen om naar deze natuurmanifestatiedag te komen samen met hun ouders. Aansluitend heeft hij samen met Ina nog een cursus gegeven met als thema “Nieuwe natuur in eigen omgeving”. Op de dag zelf hebben wij veel bezoekers gehad en dat maakte deze dag tot een geslaagde dag, waar wij met plezier op kunnen terugkijken. Een ieder die aan deze dag heeft meegewerkt, nogmaals hartelijk dank.

Op 14 maart is alweer onze algemene ledenvergadering. Deze wordt gehouden in het Wijkcentrum Kersenboogerd en begint om 20:00 uur. De zaal is open vanaf 19:30 uur. Na de vergadering, ditmaal geen korte lezing, maar een gezellig samenzijn als een soort “toetje” op ons 70-jarig bestaan.

Tijdens deze algemene ledenvergadering zullen een tweetal bestuursleden herkozen of gekozen moeten worden. Dat geldt ook voor mijn functie, maar ik wil wel hierbij aantekenen, dat ik mij voor een tweede termijn beschikbaar stel. Leden die een bestuursfunctie ambiëren kunnen zich tot en met 7 maart aanmelden bij onze secretaris.

De jaarstukken voor de jaarvergadering van 14 maart 2016 zijn vanaf 25 februari beschikbaar via onze website onder: www.knnvhoorn.nl/jv2016

Jan Duyf

Insectenwerkgroep

DAGVLINDERS EN LIBELLEN

Het zachte najaar bracht ons toch nog aardig wat vlinders en libellen. De enthousiaste insectenwerkgroep meldde in de maanden september, oktober en zelfs tot in november de volgende vlinders: de **ARGUSVLINDER**, **ATALANTA**, **DAGPAUWOOG**, **DISTELVLINDER**, **GEHAKKELDE AURELIA** en **GROOT KOOLWITJE**. Van de libellen werden regelmatig de **BRUINRODE HEIDELIBEL**, **GEWONE OEVERLIBEL** en **PAARDENBIJTER** gezien. De laatste insecten melding voor deze uitgave van het Hoornblad was van Ton Groen, die zo-waar tot zijn verrassing nog een **DAGPAUWOOG** voorbij zag komen op 23 november.

We kijken al weer uit naar het voorjaar. Waar de werkgroep op zoek gaat naar de rups van de **ARGUSVLINDER** en het **BONT ZANDOOGJE**. Twee vlinders die van elkaar houden en dicht bij elkaar in dezelfde biotoop zitten. De argusrups vind je tegen rechtopstaande structuren van onder andere houten hekjes met wat polletjes gras (de grassoort maakt niet uit). Niet te dicht begroeit maar een beetje open zodat de rups zich bij een bepaalde microtemperatuur ton rond kan eten. Soms ook op een graspol in de luwte van een zonnige slootkant.

Toch doet zich direct een probleem voor want de kleur van de twee rupsensoorten lijken nogal op elkaar. Dat kan zomers een determinatie probleem opleveren. Dus met het boek in de hand en een paar extra ogen van de waarnemers moet er beslist worden wie van de twee de **ARGUSVLINDER** of het **BONT ZANDOOGJE** is. Gelukkig heb je in het voorjaar de meeste kans dat het een **ARGUSVLINDER** betreft. Omdat hiervan de halfvolwassen rups de winter doorbrengt. Een klein verschil tussen de twee is de iets duidelijkere geelwitte streep aan de zijkant van deze groene, lichtbehaarde rups.

Maar de rups van het **BONT ZANDOOGJE** vind je meer bij open bosranden en struiken waar nog wat licht doorheen komt. Rondom de boom groeit meestal wat gras waar de rups zich te goed aan doet. Rupsje nooit genoeg lust alles en overwintert doorgaans als pop maar af en toe als rups.

Heb je zin om mee te doen? Het is altijd leuk om met een stel enthousiaste belangstellenden een dergelijk excursie bij te wonen. Vaak nemen we direct andere soorten waarnemingen mee. De pret is de voorstudie van de rupsen met een soortgelijke kleur en beharing. Dus daar gaan we ons deze wintermaanden op gooien. Kijk hiervoor naar onze bijeenkomsten onder aan deze pagina.

BIODIVERSITEIT (INSECTEN) EN NATUURLIJK BEHEER

Er lopen inmiddels diverse afspraken met verschillende instanties zoals Gemeenten, Staatsbosbeheer, enzovoort. Met de meesten onderhouden we momenteel 2x

per jaar contact. In de besprekingen komt het maaibeleid, biodiversiteit, bedreigingen e.d. aan de orde. De werkgroep telt in verscheidene gebieden en houdt zo bij wat waar zit. Alles wordt middels een database doorgegeven. Met daarbij advies! Stapje voor stapje verbetert er iets, ook de groenbeheerders gaan de noodzaak zien van een goed maaibeleid en uitbreiding van de kwaliteit van de leefomgeving van de insecten. De signalen in de "natuur" zijn inmiddels overduidelijk. Wij zijn blij met iedere verbetering voor de insecten, want zonder kunnen we niet. Wanneer je aparte dingen waarneemt betreffende vlinders, libellen, bijen, hommels, kevers en dergelijke in je omgeving, willen wij dit graag van je horen (rupsenexplosies, vreemde vlinders, libellen, enzovoort). Neem dan contact op met mij of de secretaris van onze vereniging.

LANDELIJKE DAGVLINDERDAG VAN DE VLINDERSTICHTING

Valt op 5 maart en wordt Feest genoemd. Extra informatie is te vinden bij de vlinderstichting. Je kunt je voor de dag aanmelden op <http://www.vlinderstichting.nl/>

DE NATIONALE NACHTVLINDERNACHT

In het jaar 2016 valt deze op 3, 4 en 5 juni. Voor informatie kijk bij de Vlinderstichting bij Nachtvlindernacht.

WERKGROEP BIJEENKOMST

De werkgroep bijeenkomsten vallen op de maandag. Wil je meer weten geef dan een belletje.

De volgende bijeenkomst is op **25 januari**. Het is de eerste bijeenkomst in het nieuwe jaar. Deze start altijd om 20:00 uur en duurt tot 22:00 uur.

Op **29 februari** gaan we uitgebreid praten en kijken naar rupsen van de **ARGUSVLINDER** en het **BONT ZANDOOGJE** en nemen meteen een paar andere lijkende rupsensoorten mee. Deze studie zetten we voort op de bijeenkomst van **21 maart** waar we tevens de excursies en de projecten van 2016 bespreken.

De werkgroep bijeenkomsten vinden plaats op onderstaand adres:

Suyderbraeck,

Zesstedenweg 20A,

1634 DN Scharwoude

W: <http://www.kraaienbende.nl>

Henny van der Groep

Plantenwerkgroep

Hopelijk hebben we wat leuke planten gezien tijdens de eindejaars-plantenjacht, maar in ieder geval gaan we langzamerhand weer naar het voorjaar toe. In januari blijven we nog binnen, maar vanaf februari gaan we weer naar buiten (als het weer tenminste meezit, bij twijfel altijd even van tevoren contact opnemen).

ONZE PLANNEN

Woensdag 13 januari: Ons vaste winter-onderdeel: raadselplanten, foto's van planten van ver weg of dicht bij waar je niet zeker van bent wat het is; of bijzondere planten die je graag wilt delen met de andere werkgroepleden. Neem je foto's het liefst op "stick" mee. Deze dag is bij Clemens Appelman, T: (0229) 24 43 57, E: c.uitdenboogerd@quicknet.nl.

Woensdag 17 februari: In de winter zijn de karakteristieke vormen van bomen mooi te zien. We gaan net als vorig jaar weer naar Hoorn, maar nu een iets ander stukje. We verzamelen om 14:30 uur bij de Koepoortsbrug.

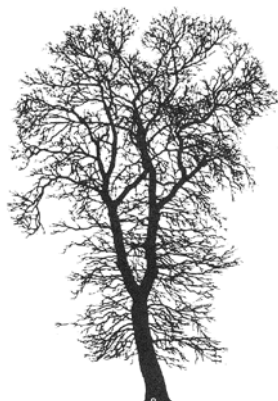
Woensdag 16 maart: Ook nu gaan we naar bomen kijken, maar hopelijk beginnen ze nu al wat uit te lopen. Dit keer gaan we naar Enkhuizen. We gaan beginnen bij het Wilhelminapark, maar treffen elkaar bij station Enkhuizen om 14:15 uur (vertrek trein Hoorn 13:44 uur).

Woensdag 13 april: We gaan naar het heempark Thijsses Hof in Bloemendaal, op zoek naar stinzenplanten en andere voorjaarsbloeiers. Thijsses Hof is goed per trein bereikbaar (± 15 minuten lopen vanaf het station), de trein vertrekt om 12:50 uur uit Hoorn (richting Alkmaar).

Hierna zullen we weer vaker op excursie gaan, maar dat is voor een volgend Hoornblad

Anneloes ter Horst

Vogelwerkgroep

Tijdens de feestdag van onze KNNV-afdeling op 8 november in de Kreek te Zwaag waren ook heel wat kinderen aanwezig. Zij konden onder toezien van Douwe Greydanus en later Jan-Pieter de Krijger braakballen pluizen (zie ook voorkant). Met een zoekkaart en een vergrootglas erbij probeerden de kinderen te achterhalen welke soort muis de **KERKUIL** had verorberd.

HUISZWALUWEN

Mede dankzij de inzet van vrijwillige huiszwaluwvertellers, verspreid over geheel West-Friesland en de Zeevang, zijn de resultaten over 2015 weer zichtbaar geworden (zie ook pagina 16 en 17). Ten opzichte van 2014 was er een terugval van 81 nestplaatsen. Is er iemand die volgend jaar in Oosthuizen en Oude-dijk de huiszwaluwnesten wil tellen? Neem dan contact op Douwe Greydanus, T: (0228) 72 01 19.

Als er een gebouw, waar huiszwaluwnesten aanwezig zijn, gesloopt moet worden voor bijvoorbeeld nieuwbouw dient men voor vervangende nestgelegenheid te zorgen volgens de Flora- en Faunawet. De vogelwerkgroepcoördinator heeft samen met Wil Reus, die daar werkervaring in heeft, op een uitnodiging van de gemeente Opmeer de gemeente van advies voorzien. Zij hebben onder andere geadviseerd om voor vervangende nestkommen te zorgen.

IJSVOGELS

2015 is een goed jaar voor de **IJSVOGEL** geworden. Door de zachte winter konden veel vogels het overleven. Na het seizoen kon er worden vastgesteld dat er 16 paar hebben gebroed in ons werkgebied, een mooi resultaat. Er worden ook regelmatig **IJSVOGELS** gezien en gemeld.

EURO BIRD WATCH

Tijdens de Euro Bird Watch op 3 oktober zijn bij de Ven door 6 personen over de hele dag verspreid 58 soorten met een aantal van 3.557 vogels geteld. Bij de Nek zijn in 1,5 uur 12 soorten met een aantal van 731 vogels geteld. Nederland had 162 telposten, op Europees niveau namen 41 landen deel.

SLAAPPLAATSTELLING

In de laatste VWG bijeenkomst in november werd gemeld dat er bij 3 slaapplaatsen in ons werkgebied 82 **GROTE ZILVERREIGERS** zijn geteld. Ook van onder anderen **SPREEUWEN**, **KAUWEN** en **WULPEN** worden slaapplaatstellingen gedaan.

ZEEVANGTELLING

Voor het tweede achtereenvolgend jaar zijn er in de maand november meer dan 100.000 vogels geteld in het 3.800 ha grote Zeevanggebied. Deze vogeltelling in de Zeevang wordt voor het 15^e achtereenvolgend jaar gehouden van oktober t/m maart. De Natura-2000 status die vanaf 2005 is toegewezen is hierdoor terecht gebleken.

Dit zijn enkele punten die er besproken worden bij een VWG bijeenkomst. Zo verdiepen we ons op zo'n avond ook in een vogelsoort, soms met foto's of een filmpje erbij. Mocht je denken dit lijkt mij wel wat of ben je nieuwsgierig geworden kom gerust een keer langs bij een VWG bijeenkomst of een -excursie.

ACTIVITEITEN

De **Midwintertelling** is op **16 en 17 januari 2016**. Je kunt je aanmelden bij Ad die deze telling coördineert.

Ook de **Tuinvogeltelling** van de Vogelbescherming is op **16 en 17 januari 2016**.

De **Zeevangtellingen** zijn op **zondag 17 januari, 14 februari en 13 maart 2016**.

Ook zijn er de komende maanden **Slaapplaats-tellingen** van verschillende soorten vogels. Dit wordt op de VWG bijeenkomst bekend gemaakt.

BIJEENKOMSTEN

De binnenbijeenkomsten vinden plaats op **donderdag 14 januari, 11 februari, 10 maart en 14 april 2016**. In Wijkcentrum Kersenboogerd, Brederodegracht 1 te Hoorn. Van 20:00 uur tot 22:00 uur. Zaal open om 19:45 uur.

Tineke Horstman / Douwe Greydanus

Huiszwaluwtelling 2015

2014	Plaats	2014	2015	Kwartblok
o	Aartswoud	12	5	14-56-1
o	Abbekerk	9	15	14-57-3
+	Andijk	95	81	15-51-1, 15-51-2
o	Avenhorn	0	0	19-36-1
o	Baarsdorpmeer	0	0	19-16-4
+	Beets	8	19	19-36-3
o	Benningbroek	32	6	25-41-3
+	Berkhout	65	64	19-26-4
o	Bobeldijk	0	0	19-26-2
-	Bovenkarspel	24	25	20-12-1
+	De Goorn	56	46	19-26-3
-	De Weere	7	16	14-56-4
o	Enkhuizen	43	44	20-12-2
o	Gouwe	0	0	14-56-3
+	Grootebroek	23	16	20-11-2
+	Grosth. / Scharwoude	7	10	19-36-2
-	Hauwert	21	33	19-18-1
-	Hem	5	8	20-21-1
o	Hensbroek	0	0	19-25-1
o	Hobrede	5	6	19-46-3
+	Hoogkarspel / Lutjebroek	33	34	20-11-1
+	Hoogwoud	10	8	14-55-4
o	Hoorn	0	0	19-27-4
-	Kwadijk	23	26	19-56-2
+	Lambertschaag	20	18	14-57-1
+	Medemblik	84	52	14-48-3
-	Middelie	67	56	19-46-4, 19-56-2
+	Midwoud	7	12	19-17-2
-	Nibbixwoud	23	28	19-17-2
-	Obdam	49	45	19-15-3
+	Onderdijk	37	36	14-58-2
o	Oosterblokker	0	0	19-18-3
o	Oosterdijk	0	0	15-52-1
o	Oosterleek	0	0	20-21-2
+	Oosthuizen	25	4	19-46-2
o	Oostwoud	1	4	14-57-4
+	Opmeer / Spanbroek	29	20	19-16-1
o	Opperdoes	0	0	14-47-3
-	Oudendijk	3	4	19-36-3
o	Schardam	0	0	19-36-4
o	Schellinkhout	0	0	19-28-3
+	Sijberkarspel	32	30	19-16-2
+	Spierdijk	11	12	19-26-1
o	Twisk	13	14	14-57-2
-	Ursem	3	3	19-25-3
-	Venhuizen	57	53	20-11-4, 20-21-2
o	Wadway	0	0	19-16-1
+	Warder	57	57	19-47-1
+	Wervershoof	56	67	14-58-4
o	Westerblokker	0	0	19-28-1
+	Westwoud / Oudijk	41	25	19-18-4
+	Wijdene	97	83	19-28-4
o	Wogmeer	0	0	19-25-2
+	Wognum	36	46	19-17-3
o	Zandwerven	0	0	19-16-3
o	Zuidermeer	0	0	19-26-1
+	Zwaag	22	26	19-27-2
+	Zwaagdijk-Oost	34	39	19-18-2
+	Zwaagdijk-West	26	31	19-17-4
+	totaal	1.308	1.227	

2015 was alweer het 24ste jaar op rij dat de Huiszwaluw in alle dorpen en steden in ons werk gebied geteld werden.

Wij danken de 28 tellers voor hun bijdrage. Zonder deze mensen is het niet mogelijk om het allemaal in beeld te brengen.

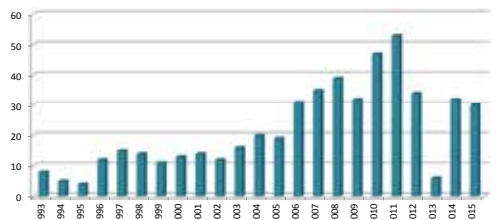
2015 heeft helaas 81 nesten minder opgeleverd dan 2014. De Huiszwaluwen stand is helaas weer wat lager, in verhouding tot het topjaar 2014 toen er 1.308 zwaluwen waren. De toe- en afname van huiszwaluwnesten – dat hiernaast staat weergegeven – over de verschillende plaatsen is weer erg wisselend.

De gegevens van dit jaar zijn wederom aan de Sovon doorgegeven ten behoeve van het landelijke kolonievogel onderzoek. Dit onderzoek vindt in een aantal gebieden over een groot aantal jaren plaats. Dit is naar de mening van de Sovon de beste manier om een goede indruk te krijgen over hoe het met deze vogels gaat.

Wij beschikken op dit moment over gegevens uit de afgelopen twintig jaar. Met deze mooie reeks over een groot gebied is ook Sovon uitermate tevreden.

Douwe Greydanus / Egbert Baars

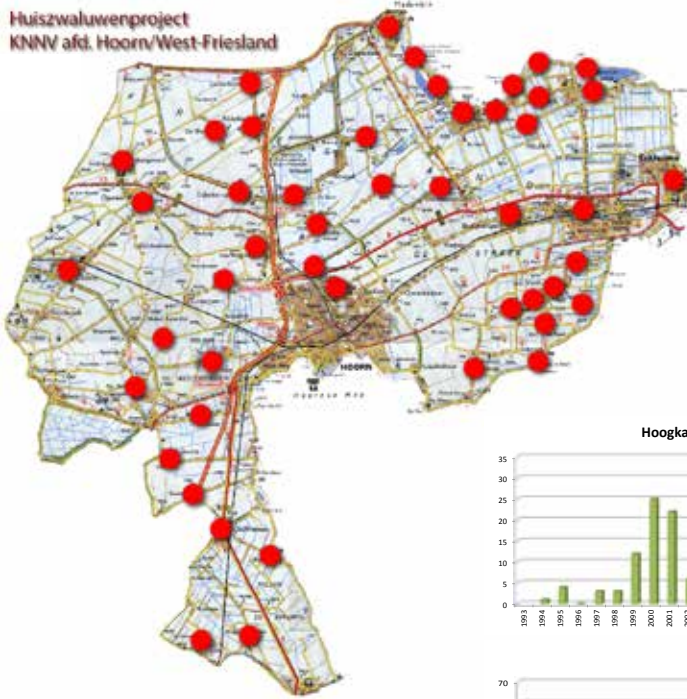
Sijberkarspel

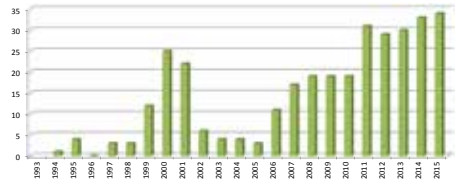
Aan de linkerzijde is de voor- dan wel achteruitgang van het aantal nesten t.o.v. het voorgaande jaar weergegeven.
 + = meer huiszwaluwnesten,
 - = minder huiszwaluwnesten,
 o = hetzelfde aantal huiszwaluwnesten

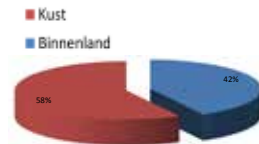
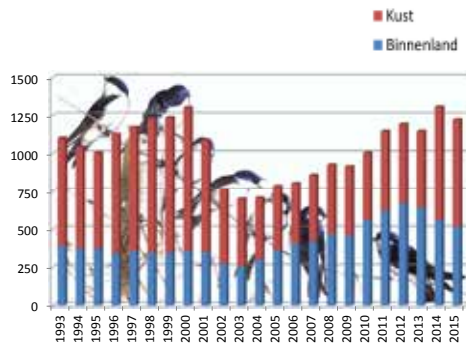
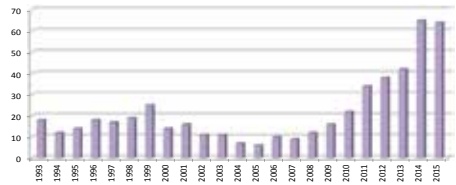
Huiswaluwenproject
KNNV afd. Hoorn/West-Friesland

Hoogkarspel / Lutjebroek

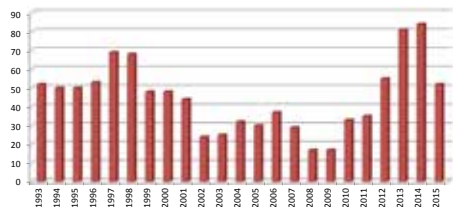
Berkhout

In het bovenstaande figuur is het percentage nesten in het binnenland en langs de kust weergegeven.

In de bovenstaande grafiek zijn de totalen over de jaren 1993 tot en met 2015 weergegeven, tevens zijn de nesten die in het binnenland en langs de kust zijn geteld zichtbaar gemaakt.

Medemblik

Cursus Nieuwe Natuur in eigen Omgeving

Sponzen zijn wij, de cursisten “Nieuwe Natuur in Eigen Omgeving”. Als een dozijn “sponzen” zuigen wij de kennis, informatie en wetenswaardigheden op die Jan en Ina Marbus over ons uitstorten. De cursusmap wordt al dikker en dikker met o.a. “interactieve” werkbladen. Niet alleen passief de lesstof tot ons nemen. Nee,

elke les is er ook een practicum waarin wij met hulp van zoekkaarten, boeken, loepjes, bessen aan takjes en opgeprikte vlinders determineren en braakballen pluizen. Na 4 lessen en 2 excursie’s kunnen we wel stellen dat 5 avonden en 3 excursies te weinig en te kort is om een zoveel omvattend onderwerp als “Nieuwe natuur” en een zo rekbaar begrip als “eigen omgeving” uitputtend te behandelen. Het is goed dat de KNNV afdeling Hoorn deze cursus aanbiedt. De Kreek is een prima locatie voor dit groepje enthousiastelingen gebleken. Het gedachtengoedzaadje is geplant. Het is nu een kwestie van laten groeien en bloeien en ons immer weer laten boeien. Het is maar goed dat wij, de menselijke sponzen, ons niet aan het einde van de rit met een overhoring, tentamen of examen hoeven te laten “uitknijpen”.

Diana van de Hoogen

Koopmanspolder / Watersnood 1916

Op 23 november was in het Poldermuseum in Andijk een evaluatiebijeenkomst van alle betrokkenen bij het project Koopmanspolder. Naast vertegenwoordigers van de provincie NH, RWS, Deltares, Landschap NH, HHNK en enkele KNNV’ers als medewerker monitoring aanwezig. Vrijwel iedereen was positief gestemd over de bereikte resultaten. 2016 zal het laatste jaar van dit achteroever-project zijn, maar de deelnemers verklaarden het wenselijk om het bestaande monitoringsnetwerk te continueren.

Om de gegevens aan de buitenwacht te presenteren en doel en opzet van de Koopmanspolder nog eens toe te lichten, werd 2016 als herdenkingsjaar gekozen. Op 13 januari 1916 zal het 100 jaar geleden zijn dat een watersnood het natte hart van Nederland trof. Polder Anna Paulowna en Waterland stonden onder water. Andijk bleef net behouden dankzij grote inspanningen van “het dijkleger.” Aan die ramp hebben wij wel De Nek bij Schellinkhout overgehouden en de Kleiput bij De Breek in Etersheim. Ook was die ramp de aanleiding om de plannen van Lely tot afsluiting en inpoldering van de Zuiderzee te realiseren.

Omdat in Andijk een speciaal herdenkingsprogramma wordt georganiseerd zal Aafke Nierop van de Provincie Noord-Holland nagaan in hoeverre het Koopmanspolderproject daarin kan worden meegenomen.

Jan Marbus

Lidmaatschap en Contributie 2016

Het nieuwe verenigingsjaar is begonnen. Om als vereniging activiteiten te kunnen blijven ontplooiën, is de inning van de contributie onmisbaar. Leden vinden bijgaand een instructiestrookje met daarop de verschuldigde contributie voor 2016 en hun lidmaatschapsnummer. De contributies van 2016 zijn vastgesteld in de jaarvergadering van 26 februari 2015. De contributies zijn verhoogd omdat wij als vereniging minder inkomsten hebben via verkopen van de Hoornbloem. Jarenlang hebben Jan en Ina Marbus met hun activiteiten zoveel inkomsten gegenereerd dat de contributies ten opzichte van de andere afdelingen laag gebleven zijn.

Je wordt verzocht de contributie van 2016 via internet of via een losse overschrijving te voldoen met de vermelding contrib 2016 en lidmaatschapsnummer. Het bedrag dient te worden overgemaakt naar rekening NL50 RABO 0121 7968 17 ten gunste van KN Natuurhistorische Vereniging.

Het tarief van 2016 voor het persoonlijk lidmaatschap bedraagt € 35,00 en het tarief voor persoonlijk lidmaatschap + alle huisgenoten bedraagt € 45,00. Voor een jeugdlidmaatschap (t/m 25 jaar) is de contributie € 20,00.

Indien de contributie niet voor 1 april 2016 overgemaakt is, wordt € 1,00 administratiekosten in rekening gebracht.

Op de jaarvergadering van 14 maart 2016 wordt verslag gedaan van alle financiële acties. Tevens wordt de begroting voor 2016 vastgesteld. Ook de vaststelling van de contributie voor 2017 geschiedt in deze jaarvergadering. De contributie is opgebouwd uit een deel voor de landelijke vereniging (onder andere Natura) en een deel voor de afdeling (onder andere Hoornblad en lezingen). Het lidmaatschap wordt aangegaan voor een kalenderjaar. Indien je het lidmaatschap per 1 januari 2017 wilt beëindigen dient opzegging voor 1 november 2016 te geschieden.

Voor vragen over de contributie / betaling / lidmaatschap kunt je mij e-mailen: penningmeester@hoorn.knnv.nl of telefonisch benaderen (0228) 51 59 55.

Ad Roobeek

Terugblik op ons 70-jarig bestaan

Ook een stukje over de “werkzaamheden” van de Ondersteunings- en Adviescommissie, namelijk ondersteuning. Door het bestuur van onze afdeling werd gevraagd of deze commissie het 70-jarig bestaan van de afdeling reliëf kon geven. Deze vraag werd omstreeks maart/april van dit jaar (uiteraard) neergelegd. Ik vond dit een uitdaging en ging aan het werk.

Met Ruud Timmer enkele vergaderingen c.q. gesprekken gevoerd hoe een en ander er uit zou kunnen zien. Vragen als wanneer, waar en hoe passeerden de revue. De laatste vraag: hoe? Werd eerst onder het vergrootglas gelegd. Allerlei activiteiten gleden over de tafel en er weer af. Toen uiteindelijk een grof programma was geboren werd er contact opgenomen met het bestuur. Weer wat verfijningen. Daarna keken we om ons heen waar de festiviteiten zouden moeten plaats vinden. Jan Marbus kwam met de suggestie om eens naar de nieuwe woonwijk van Hoorn, de Bangert / Oosterpolder om te zien. Samen op weg. Het feestobject bekeken. En wij vonden dit toch wel een leuke ambiance. Daarnaast was het een wijk met nieuwe bewoners en deze zouden toch nog hun draai moeten kunnen vinden in West-Friesland. Zouden er aanstaande leden voor de KNNV tussen kunnen zitten? Dus daar gaan we heen. Dan de datum. Wel, deze konden we aldaar ook snel plannen. Dat kon 8 november 2015 worden. Dit weer voorgelegd aan het bestuur. Deze gaf het sein: doen!! Daarnaast waren de kosten niet direct hoog. Dat is uiteraard eveneens een belangrijk punt.

Inmiddels kwamen die heerlijke zomermaanden er aan. En het “werk” lag even stil. Na deze adempauze weer verder. Contacten leggen met de media en natuurlijk de gemeentelijke overheid. De details. Praten met leden van de afdeling of deze tijd hadden mee te doen. Bij de krant NHD kenden we een paar mensen, zoals Martin Menger. Ook een echte Westfries. Deze kent de KNNV al heel lang en kent ook de omgeving. Verder contacten met B&W van Hoorn. Wethouder Michiel Pijl zal samen met Jacqueline Amesz de honneurs voor het College waarnemen.

Dan moest er (vonden wij) ook enkele lezingen plaatsvinden. Jan en Ina Marbus waren bereid om aan dat punt te werken. Een ander die we eveneens op het oog hadden moest het tot op het laatste moment laten afweten. En zoiets is natuurlijk altijd jammer. De gekozen datum kwam al snel naderbij. Alles was geregeld. Enkele dagen daarvoor nog even bij de wethouder langs gegaan en met deze wat details doorgenomen. Ook hij wist nu wat er van hem verwacht werd. Op zaterdag 7 november konden we in “De Kreek” terecht om wat spullen neer te zetten.

Zondag 8 november. Om 09:30 uur waren er al mensen om de zaal in te richten.

Ik had de gedachte dat een tafel per werkgroep of hobbyist voldoende zou zijn. Allengs bleek dat dit een foute gedachte was. Als de bliksem tafels erbij. Dat ging. Om 11:30 uur had iedereen zijn / haar plek gevonden en was klaar met de aankleding daarvan. Wethouder Pijl was mooi op tijd. Nog even met hem de zaal door en dan om 12:00 uur de opening. Er was veel volk. Sommigen kenden elkaar van "vroeger". Dat gaat zo met 70 jaar. Kinderen amuseerden zich met het braakballen pluizen. Waar Jan-Pieter de Krijger ook zijn kennis heeft ingebracht (een uil had zelfs een vogeltje verorberd!). Het werd al met al een hele leuke dag. Voor koffie, thee, koekje werd gezorgd. Om 16:30 uur was het einde van de dag. Deze jongen liet om 18:00 uur met een glaasje wijn de dag verder voorbij gaan.

Michel Kleij

Oproep Heemtuin Enkhuizen

Wij als KNNV hebben het verzoek gekregen om onderstaande oproep in ons verenigingsblad te plaatsen. Wij als bestuur zouden het op prijs stellen, als je/jullie ons op de hoogte zouden stellen van het feit of iemand op dit verzoek is ingegaan.

De medewerkers / cliënten van de Heemtuin in Enkhuizen zijn op zoek naar leuke, gezellige vrijwilligers die hen willen ondersteunen bij het onderhoud van de tuin. Ben jij degene met kennis van wat er groeit en bloeit in West-Friesland en lijkt het je leuk om jouw kennis over te dragen meld je dan aan.

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

Anne Marie van Dekken, Activiteitenbegeleidster,

Harpstraat 3-5, 1601 GN Enkhuizen,

T: (0228) 31 74 16, E: a.m.vandekken@baanbrekerenkhuizen.nl.

Excursie Krooneenden in de Gouwzee

Zaterdag 15 oktober 2015

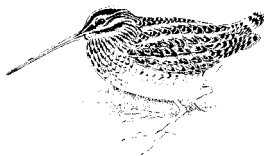
In een klein wereldje (het was nogal mistig) vertrokken wij: Ad, Douwe, Jan, Paula en ik richting Monnickendam.

Daar stond onze gids van vandaag Inga Tessel al boven aan de dijk op ons te wachten. Ze vertelde over het vrij heldere water van de Gouwzee, die toch een onderdeel van het troebele Markermeer is. Hier in de Gouwzee doen de **STERKRANSWIJER** en het **FONTIJNKRUID** het heel goed en dit is voor de **KROONEEND** het goede voedsel om op te vetten voor hun tocht naar het zuiden.

Hier op de dijk hadden we gelijk zicht op wel duizenden duikertjes. Het merendeel bestond uit **MEERKOET**, **KUIFEEND** en **TAFELEEND**. Daartussen zwommen 45 **KNOBELZWANEN** en natuurlijk de **KROONEEND** al viel het aantal ons een beetje tegen. Het waren maar een paar stelletjes.

De stop bij de Binnenbraek leverde ons grote getalen **GRAUWE GANS**, **KOLGANS**, **KIEVITEN**, **GOUDPLEVIEREN** en **SMIENTEN** op met daar tussen nog een **GROTE ZILVERREIGER**, **BUIZERD** en 2 **WATERSNIPPEN**. Op de Waterlandse zeedijk zagen we al veel meer **KROONEENDEN**. We hoorden de **WATERRAL** en veel **BAARDMANNETJES**, hier liepen ook **FAZANTEN**. Boven ons hoofd vlogen honderden **KOPERWIEKEN** en **KRAMSVOGELS**, net weer gearriveerd in ons land.

Onze volgende stop was op de Markerdijk. We hadden al best veel gezien maar hier..... zo dichtbij, zwommen wel 194 **KROONEENDEN** en weer duizenden duikertjes die soms in grote getalen opvlogen als ze zich door iets bedreigd voelden. Een juveniele **DODAARS** speelde verstoppertje voor ons.

De **IJSVOGELTJES** lieten zich heel goed bekijken in de lens (we telden wel 3 stuks) en tot onze grote vreugde stapte er een **WATERRAL** langs de oever gevolgd door 2 **HERMELIJNTJES**. Door deze actie waren wel de 7 **WATERSNIPPEN** verdwenen die zaten te schuilen onder de **LISDODDEN**. We stonden ook op een goede plek voor de trekroute van de kleine vogeltjes, zoals de **GRASPIEPERS**, **GOUDHAANTJES**, **PUTTERTJES** en **PIMPELMEZEN**. Ook vlogen hier weer zwermen **KOPERWIEKEN** en **KRAMSVOGELS**.

Met een gevulde maag (Ad had overheerlijke gevulde koeken mee) en een hoofd vol indrukken wat we ondanks het mistige weer toch allemaal gezien en gehoord hadden (de lijst is natuurlijk nog veel langer onder leiding van zo'n goed team), konden we zeer tevreden huiswaarts keren.

We hebben allemaal enorm genoten!

Marijke Smit

Paddenstoelenexcursie Kuinderbos

We vertrokken met 6 personen, waarvan 4 zich hadden aangemeld. De groep was aan de kleine kant, maar gezien de deskundige leiding van twee leden van de mycologische vereniging die ons opwachtten, Yvonne en Gerrit van Duuren, die het terrein uitstekend kennen, wilden we allen graag dat de excursie doorgang zou vinden. Vrij precies op het afgesproken tijdstip, 10:15 uur, troffen we Yvonne en Gerrit aan bij de werkschuur van SBB in het Kuinderbos en na een kopje koffie begonnen we aan de "wandeling" van 3,5 km, die duurde van 10:30 uur tot 15:00 uur. Het tempo tekent de rijkdom aan paddenstoelen in dit gebied, dat ook vermaard is vanwege de vele soorten libellen die er voorkomen. Dankzij onze begeleiders, die de meeste paddenstoelen vlot op naam konden brengen, kregen we flink wat paddenstoelen te zien. Daarbij bleef het niet. We kregen er paddenstoelencolleges bij. Let op de bomen die in de buurt staan. Die brengen je vaak op het goede spoor bij de determinatie. Het oprukken van soorten uit zuidelijker streken werd aangetoond met de toenemende aanwezigheid van het plaatselijk massaal voorkomende **PLOOIVOETWAIERTJE**.

Het zachte weer droeg er toe bij dat het opschrijven van de namen geen koude vingers opleverde en dat op 7 november. Het was een heel afwisselende wandeling met een grote plas vol eenden en **MEERKOETEN**, poelen en moerassige stukken, kikker-tjes, een laatste libel, **MOERASWOLFKLAUW** met sporenaren, behoorlijk wat **BREEDBLADIGE MOERASWESPENORCHISSEN**, heksenkringen van **NEVELZWAMMEN** en **KORTSTELIGE VELDRIDDERZWAMMEN** en paddenstoelen in alle maten en soorten. We werden verrast door de aanwezigheid van **ELFENSCHERPJES**, **SNEEUWZWAMMETJES**, **GEWONE VUURZWAMMETJES**, **DWERGWIJLTJES** en **PAARSHARTTRECHTERTJES**, paddenstoeltjes die we op een flinke wandeling snel over het hoofd zien, zo'n klein hoedje. Een stevige bui kon ons plezier niet vergallen, maar het verstoorde wel de lust het

fototoestel er aan bloot te stellen. Tegen het eind van de wandeling raakten we wat overvoert door de overvloed aan nieuwe namen, hoe interessant het ook bleef. We kunnen terugzien op een geslaagde excursie in een gebied dat ook voor andere werkgroepen interessant is.

Gerrit de Weerd

Ringslangen Schardam

Het is al weer een jaar geleden dat ik iets heb geschreven over **RINGSLANGEN** in Schardam. In 2014 heb ik diverse keren **RINGSLANGEN** gezien bij de aangelegde broeihoop (zie Het Hoornblad, nr. 86 winter 2015) dus voor 2015

had ik ook weer goede hoop. In maart ontwaakt de **RINGSLANG** uit de winterslaap dus vanaf dat moment was ik weer regelmatig in Schardam te vinden. Nadat er eind maart tot en met april is gepaard, worden er in de maanden juni/juli eieren op een daarvoor geschikte plek afgezet. De **RINGSLANG** profiteert van een hoge dichtheid aan eiafzetplekken. Daarom wordt er vanaf 2012 in de buurt van Schardam een broeihoop aangelegd.

In de maanden maart t/m september heb ik de broeihoop diverse keren bezocht en de omgeving afgezocht. Maar tot mijn grote teleurstelling heb ik niet één slang gezien. Ook heb ik geen enkele vervellingshuid gevonden. Wel ontving ik eind juli een bericht van Ab van Dorp van Staatsbosbeheer dat er in juni in De Kogen een **RINGSLANG** is waargenomen en een dag later een vervellingshuid is gevonden. Prachtig nieuws!

In oktober heb ik samen met Ingo Janssen (RAVON) en Staatsbosbeheer nog eens kritisch gekeken naar de meest optimale locatie voor een broeihoop. We waren van mening dat het beter was om een nieuwe locatie te kiezen en begin november is deze broeihoop aangelegd. Die dag is de oude broeihoop ook gecontroleerd op de aanwezigheid van eischalen maar zoals verwacht is er niets gevonden.

Diezelfde maand bij de viering van het 70-jarig bestaan van de KNNV Hoorn/WF hoorde ik van nog een waarneming. Een aantal maanden eerder, bij een composthoop in een achtertuin in Schardam was ook een **RINGSLANG** gezien. Ze zitten er dus nog steeds!

Ronald Pronk

Natte Hart-gids

Van het programma Groen en Doen is € 1.000,- binnengekomen op ons voorstel om Natte Hart-gidsen te scholen. Daardoor is het mogelijk op een nader te bepalen datum (waarschijnlijk begin april) een ééndagse workshop te houden aan boord van de Schuttevaer. Deze 100-jarige koftjalk uit Enkhuizen is ingericht voor het maken van dagtochten. Debby Doodeman van FOGOL chartert dit schip regelmatig voor excursies naar De Kreupel.

Nu in het Markermeer de realisatie van de Marker Wadden is gestart, komt er een interessant excursiegebied bij. Schippers (eigenaren) Onno en Trudy van der Zweep zijn ook zeker van plan om met de Schuttevaer vanuit Enkhuizen het Markermeer op te gaan. Op verzoek van de opvarenden kan de aanwezigheid van een vogelaar / gids dan gewenst zijn. Veel varengasten zijn toch wel benieuwd wat er te zien is en hebben

soms geen benul van waar ze zijn of wat ze zien. De bedoeling van de workshop is te voorzien in die komende vraag naar Natte Hart-gidsen: mensen die op afroep beschikbaar zijn om aan boord van een charter uitleg en toelichting te geven. Dat is dus niet alleen aanwijzen welke vogels te zien zijn, maar ook geografisch bekend zijn met de achtergronden van de Marker Wadden en het Markermeer.

Tijdens de varende workshop begin april wordt er van gedachten gewisseld over de route, hotspots en voorlichtingsmateriaal. Tot dat laatste behoort ook een powerpointpresentatie, waarin de natuurwaarden van het Natte Hart aan de orde komen. Omdat het aantal deelnemers aan de workshop beperkt is tot 20 personen zullen enige KNNV'ers uitgenodigd worden om mee te doen. Wie geen uitnodiging heeft ontvangen en toch graag meedoet, kan altijd contact opnemen met ons.

Jan Marbus, E: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Geroezemoes in het gras

Dave Goulson

Uitg. Atlas Contact; Paperback; 304 blz.; ISBN 978 90 450 284 1 5; Vertaling: Nico Groen; maart 2015; € 24,99; E-book € 17,99.

In zijn tweede boek over zijn boerderij in de Charente beschrijft Goulson het interessante leven van een aantal insecten die hij waarneemt op zijn gerenoveerde weiland. Vervolgens komen de planten in beeld die het mogelijk maken voor de insecten om in een complex netwerk van onderlinge afhankelijkheid te gedijen. In het derde deel geeft Goulson aan hoe de mensheid bezig is geweest om de bedrading van dit netwerk stukje bij beetje te slopen en welke enorme risico's we lopen als we doorgaan met het vernietigen van het milieu waar we zo enorm van afhankelijk zijn.

Goulson heeft door zijn jarenlange studie en onderzoek naar insecten hierover veel kennis en ervaring verworven. Dat zal niet verwonderen, maar dat hij zo onderhoudend en humoristisch kan schrijven zal je duidelijk worden vanaf het eerste hoofdstuk waarin hij beschrijft hoe hij met moeite erin slaagt om de makelaar te overtuigen dat hij wel interesse heeft voor de boerderij. De humoristische beschrijving van hoe de boerderij er bij staat is toonaangevend voor de volgende vertellingen.

VERHALEN UIT HET VELD

Bij de insecten komen onder andere aan bod de **BIDSPRINKHANEN** waarvan het vrouwtje zich tijdens de paringsdaad als kannibaal ontpopt; vliegen blijken zich ook te kunnen verheugen in de belangstelling van Goulson, niet alleen omdat er zo veel verschillende soorten voorkomen, maar mede omdat zij en hun larven zo nuttig zijn als voedsel voor insecten en vogels en vele vliegen er heel mooi uit-

zien. Het is vooral de **HUISVLIEG** en sommige stekende soorten die de vlieg in het algemeen een slechte naam hebben bezorgd, en dan ook vooral door hun rol als overbrengers van gevaarlijke ziekteverwekkende organismen.

Dan is er het wonderlijke verhaal van het **DOODSKLOPPERTJE** of **BONTE KNAAGKEVER** die ongeveer 6-8 millimeter lang wordt. Het eet van het kernhout dat weinig voedingsstoffen bevat, waardoor de ontwikkeling van eitje tot volwassen kever 13 jaar kan duren (Dit beestje komt al voor in één van de boeken van Mark Twain). In vroegere tijden geloofden degenen, die een stervend familielid omringden en het geklop uit muren en plafond hoorden dat het een teken van de duivel was, dat het laatste uur was geslagen.

Omdat de **BONTE KNAAGKEVER** een plaag kan zijn in vochtige gebouwen was het niet verwonderlijk, dat Goulson tijdens een warme nacht in zijn boerderij wakker werd van het zachte geklop. Hij wist toen al door zijn studie, dat dit de lokroep van de **BONTE KNAAGKEVER** was. Zoals alle kloppevers tikken de dieren met het verharde halsschild en kop tegen het hout om de andere sekse te lokken.

HET BONT GESCHAKEERD LEVENSWEEFSEL

In het tweede deel wordt een deel van de manieren beschreven, waarop dieren en bloemen op elkaar inwerken met de nadruk op bestuiving, omdat dit ten grondslag ligt aan een groot deel van de diversiteit van zowel het planten- als insectenleven. Bloemen moeten bestoven worden om zich verder te kunnen ontwikkelen. In miljoenen jaren heeft de evolutie een enorme diversiteit aan bloemen ontwikkeld. Tegelijk hebben die bloemen bestuivers nodig om voor hun groei te kunnen zorgen; die bestuivers hebben eveneens een lange evolutie ondergaan, waarbij hun ontwikkeling zich steeds heeft aangepast aan het aanbod van de bloemen. Aan beide kanten is een grote strijd gaande om de gunst van de andere partij, waarbij aan beide kanten een grote verscheidenheid bestaat. Hoe zorgt een bloem dat hij voldoende bestuivers aantrekt? Door grote en kleurige bloemen te etaleren (wat veel energie vraagt) of eerder te investeren in de beloning, die de bestuiver krijgt bij een bezoek, in de vorm van nectar. Nectar is een energiedrank die volwassen insecten nodig hebben om te kunnen vliegen.

Omgekeerd zit de bestuiver met de vraag welke bloem hij het beste kan bezoeken. Moet hij kiezen voor vele verschillende soorten waardoor hij altijd verzekerd is van een voedselbron, of moet hij zich juist specialiseren waardoor het aanbod weliswaar geringer is, maar de concurrentie ook.

Voorbeelden van een bloem, die zich door zijn vorm heeft gespecialiseerd voor bestuivers met lange tongen, zijn de **RODE KLAVER** en de **KLEINE RATELAAR**. De ene specialisatie lokt vaak de andere uit. Zo blijken er in de Alpen hommels te zijn met scherpe kaken waarmee ze gemakkelijk langs de zij- of achterkant gaten in de bloemen knagen en op deze wijze nectarroof bedrijven. Omdat de hommel

niet met het voortplantingsorgaan in aanraking komt, wordt er ook geen stuifmeel overgebracht.

HET WEEFSEL UITEENRAFELEN

In het derde deel wijst Goulson erop hoe weinig we van onze organismen weten, terwijl we elke dag bezig zijn om soorten te laten verdwijnen. Hoe kon het zover komen en wat kunnen we nu doen om deze tendens te veranderen. Eerst moeten we inzicht krijgen in wat er heden gaande is. Bijvoorbeeld waarom de bijen verdwijnen.

Al decennia is bekend dat er een geleidelijke achteruitgang plaatsvindt van de bijenstand. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vonden grote veranderingen in de landbouw plaats ten behoeve van een verhoogde voedselbehoefte. Kleinschalige biotopen die belangrijk waren voor insectenvriendelijke bloemen verdwenen steeds meer. Parasieten en ziekten deden hun intrede en pesticiden kregen de overhand. Maar raadselachtig waren grootschalige verdwijningen zonder aanwijsbare oorzaak. Vooral de controversiële discussie rondom zogenaamde neonicotinoïden speelde en speelt nog steeds een grote rol. Om beurten worden deze insectenbestrijdingsmiddelen verboden en dan weer gedoogd. Wordt hierdoor het vernuftige navigatiesysteem van de bijen aangetast? Ook de duur van de werkzaamheid van de bestrijdingsmiddelen is een punt van discussie.

Op zowel nationaal als Europees niveau worden geen echte vorderingen gemaakt, terwijl het van alle kanten duidelijk is, dat het de hoogste tijd is dat er vergaande maatregelen moeten worden getroffen. Rapporten worden uitgebracht waarvan de conclusies lijnrecht staan tegenover de inhoudelijke feiten die worden gepresenteerd. Het blijkt dat vaak officiële instanties worden geadviseerd – door autoriteiten die in dienst zijn van de fabrikanten – over de vermeende onschadelijke effecten van nieuwe bestrijdingsmiddelen. Het blijkt ook dat – in tegenstelling tot wat in diverse recente rapporten wordt vermeld – de pesticiden die bij herhaling worden toegediend zich ophopen.

Tenslotte geeft Goulson aan dat hij niet beweert dat neonicotinoïden het enige probleem is waar bijen en andere dieren in de vrije natuur mee te kampen hebben. De achteruitgang in de bijenstand heeft ongetwijfeld te maken met een combinatie van factoren waaronder ziekten, een tekort aan bloemen, eenzijdig voedsel en blootstelling aan uiteenlopende soorten bestrijdingsmiddelen.

Het is niet gemakkelijk al deze problemen waar bijen mee te maken hebben op te lossen, maar we zouden wel een begin kunnen maken met ze niet langer te vergiften, aldus Goulson.

André Masseur

Levende Tuinen

Op zondag 20 maart organiseren de KNNV-Tuinambassadeurs wederom een themadag op het pleintje bij het MAK Blokweer. Een leuke markt met informatiestands over natuurlijke tuinen, biologische groenten, stadslandbouw, honing, nestkasten, manden vlechten en nog veel meer. Besprekingen zijn gaande omtrent deelname van Stadslandbouw, Transition Town, volkstuintuinen met natuurtuinen.

Binnen staat de koffie warm en worden er korte presentaties gegeven over vogels en vlinders in de tuin en ecologisch beheer van openbaar groen. Er zijn planten, zaden en andere materialen om uw tuin natuurrijker te maken.

Kom gerust naar deze gezellige kleine markt en doe nieuwe ideeën op!

Vanaf 11:00 uur tot 16:00 uur hopen we daar veel geïnteresseerden te ontmoeten. Plaats: MAK Blokweer, Kloosterhout 1-2, 1695 JC Blokker.

Waarnemingen van KNNV-leden

Sinds jaar en dag verzamelt onze afdeling gegevens in het veld. Waarnemingen die uit een project voortkomen (denk dan bijvoorbeeld aan het project in de Lutjebroekerweel, broedvogelatlas of de huiszwaluw telling), waarnemingen uit je eigen tuin die je op je eigen manier doet en aan losse waarnemingen die gedaan worden op weg van A naar B. Allemaal waarnemingen met hun eigen waarde en betekenis. Waarnemen betekent dat je er voor jezelf zeker van bent dat het ook daadwerkelijk die soort is.

Maar dan? Een aantal waarnemingen komt bij de natuurhistorisch secretaris terecht maar heel veel ook niet. Daarom nogmaals een oproep om alle waarnemingen die gedaan worden ook door te geven aan de natuurhistorisch secretaris. Dit geldt voor losse waarnemingen maar ook de waarnemingen die gedaan worden in het kader van projecten. Er is een exelbestand beschikbaar waardoor het voor mij ook makkelijk is om de waarnemingen zo in ons grote bestand te schuiven.

Waarom willen we die gegevens nu hebben? Het is als verenigingsafdeling natuurlijk belangrijk te weten wat waar aangetroffen wordt in je werkgebied voor bijvoorbeeld educatie en beheer. Daarnaast is het van belang omdat we daarmee derden kunnen aanspreken op gedrag en voorgenomen plannen.

Daarom nogmaals de oproep om gegevens door te geven aan de afdeling waarmee je ook weer helpt bij natuurbeheer, educatie en bezwaren die eventueel gemaakt kunnen gaan worden.

Jan-Pieter de Krijger

De Hoornbloem

Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag
☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Er komt heel wat tijd beschikbaar nu het oogsten en verwerken van zaden niet meer aan de orde is. Die tijd wordt graag benut voor zaken als de lustrumviering, de cursus over "Nieuwe Natuur" en het voorbereiden van diverse presentaties over Natuurlijk Tuinieren.

Het kweken en oppotten van planten staat deze tijd van het jaar even stil, maar binnenwerk is er altijd. Vooral de boekhandel loopt prima; zowel de prachtige nieuwe KNNV-uitgaven als de sector antiquarisch (zeg maar: tweedehands). Mede dankzij enkele giften beschikken we over een ruime voorraad waarin prachtextemplaren van natuurboeken die nog vriendelijk geprijsd zijn ook! De nieuwe KNNV-boeken zijn niet allemaal in voorraad, maar wel snel te leveren. In verband met portokosten is het prettig als bestellingen gebundeld kunnen worden.

Maar ook goede loepjes (10x, 15x of 20x vergrotend), zitmatjes en katoenen KNNV-draagtassen maken deel uit van ons aanbod. Doe er je voordeel mee! Op lezingavonden hebben we een beperkt deel van de voorraad bij ons.

De Specht

Westerblokker 132a, 1695 AL Blokker
☎ (0229) 23 15 68 of 06 238 33 276, e-mail: despechtnestkasten@hotmail.com

Het is nu de ideale tijd om er voor te zorgen, dat je tuin in het voorjaar door nog meer vogels, **EGELS** en insecten wordt bezocht, of je tuin hebben gekozen als hun definitieve verblijf- of broedplaats. Door nu al (in de winterperiode) te zorgen voor slaappleatsen, zoals nestkasten voor de vogels, insectenhotels en -torens, et cetera, zullen de dieren in de lente deze kasten ook gaan benutten als broedplaats. Ook kun je bij De Specht terecht voor materiaal als voedersilo's, korfjes en pindakaaspothouders. Nestkasten zijn er in allerlei groottes en ook voor de meest verschillende vogels, van nestkasten voor **HUISMUSSEN**, nestkommen voor zwaluwen, steenuilenkasten tot en met kasten voor **KERKUILEN** toe. Dit is niet alleen leuk om in je eigen tuin op te hangen, maar ook leuk om familieleden, vrienden en kennissen cadeau te doen bij een speciale gelegenheid.

Vergeet niet even te bellen naar de Specht als je van plan bent om langs te gaan.

Bijzondere waarnemingen

Door onze Natuurhistorisch secretaris J.P. de Krijger

Wat	Wanneer	Waar	Wie
4 Gewone bosspitsmuizen	12-09-2015	Egoetswater	Fred Weel
Paapie	11-09-2015	De Nek	Freek Musman
Kollibrivlinder	13-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
2 Icarusblaauwtjes	13-09-2015	Andijk - Proefpolder	Douwe Greydanus
5 Distelvinders	13-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Blauwe kiekendief	13-09-2015	De Nek	Freek Musman
Slechtvalk	13-09-2015	De Nek	Freek Musman
Steenuil	14-09-2015	Wijdenes bij de molen	Eefje van Wissen
Slechtvalk	14-09-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
3 Baardmannetjes	14-09-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
2 Boomvalken	14-09-2015	Twisk - Waterberging	Fred Weel
5 Geoorde futen	18-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Usvogel	18-09-2015	Andijk - Jachthaven	Douwe Greydanus
3 Indische ganzen	18-09-2015	De Nek	Freek Musman
2 Grote gele kwikstaarten	18-09-2015	De Nek	Freek Musman
16 Tiendoornige stekelbaarsjes	19-09-2015	Landje van Naber	Douwe Greydanus
2 Grote spinnende watertorren	19-09-2015	Landje van Naber	Douwe Greydanus
Usvogel	19-09-2015	Hoorn Dwaalpark	Douwe Greydanus
Zeelt	19-09-2015	Landje van Naber	Douwe Greydanus
Usvogel	19-09-2015	Hoorn Dwaalpark	Fred Weel
3 Wespenvlieven	19-09-2015	De Nek	Freek Musman
2 Usgorsen	19-09-2015	De Nek	Freek Musman
9 Casarca's	20-09-2015	Wervershoof - Vooroever	Douwe Greydanus
2 Lepelaars	20-09-2015	Wervershoof - Vooroever	Douwe Greydanus
Gierzalwal	21-09-2015	De Nek	Freek Musman
Citroenvlinder	23-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Boomvalk	25-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Boomvalk	25-09-2015	Lutjebroekerweel	Fred Weel
2 Oeverpiepers	26-09-2015	De Nek	Freek Musman
3 Usvogels	26-09-2015	De Nek	Freek Musman
12 Baardmannetjes	28-09-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
14 Baardmannetjes	28-09-2015	Twisk - Waterberging	Fred Weel
Gehakelde aurelia	30-09-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Usvogel	01-10-2015	De Ven	Douwe Greydanus
Zeearend	01-10-2015	De Ven	Douwe Greydanus
Tapuit	01-10-2015	De Ven	Douwe Greydanus
2 Snoeken	01-10-2015	Streekbos	Fred Weel
4 Steenrode heidelbellen	01-10-2015	Streekbos	Fred Weel
Steenuil	02-10-2015	Polder het Grootslag	Douwe Greydanus
Usvogel	03-10-2015	Wervershoof - Vooroever	Douwe Greydanus
9 Grote zaagbekken	03-10-2015	De Nek	Freek Musman
2 Kollibrivinders	04-10-2015	Andijk - Kerkbuurt	Douwe Greydanus
2 Bokjes	05-10-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
4 Baardmannetjes	05-10-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
4 Baardmannetjes	05-10-2015	Twisk - Waterberging	Fred Weel
9 Zwarte Mezen	05-10-2015	De Nek	Freek Musman
12 Kleine zwanen	07-10-2015	De Nek	Freek Musman
9 Geoorde futen	12-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Huisspitsmuil	12-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Kuifduiker	12-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Kuifduiker	12-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Purperreiger	15-10-2015	Spaarbekken	Douwe Greydanus
2 Vuurgoudhaantjes	17-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
Ransuil	17-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
Usvogel	17-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
Velduil	19-10-2015	Weilanden bij MacDonalds	N. Westmeijer
Bokje	19-10-2015	Polder de Kolk van Dussen	Douwe Greydanus
Veldleeuwenik	19-10-2015	Polder de Kolk van Dussen	Douwe Greydanus
Slechtvalk	19-10-2015	Polder de Kolk van Dussen	Douwe Greydanus
Slechtvalk	19-10-2015	Polder de Kolk van Dussen	Fred Weel
2 Vuurgoudhaantjes	19-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
Usgors	19-10-2015	De Nek	Freek Musman
Usvogel	21-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
Ransuil	21-10-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek

Wat	Wanneer	Waar	Wie
Buffelkoopeend	21-10-2015	De Nek	Freek Musman
2 Grote zaagbekken	22-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
10 Geoorde futen	22-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
4 Bokjes	23-10-2015	Kolk van Dussen	G. Blok
Usvogel	23-10-2015	Polder het Grootslag	Douwe Greydanus
7 Grote gele kwikstaarten	24-10-2015	Polder het Grootslag	Fred Weel
Havik	24-10-2015	De Ven	Ad en Fred
6 Middelste Zaagbekken	24-10-2015	De Ven	Ad en Fred
Grote gele kwikstaart	25-10-2015	Proefpolder	Fred Weel
2 Watrallen	25-10-2015	Wervershoof - Vooroever	Fred Weel
Usvogel	25-10-2015	Broerdijk	Fred Weel
Steenuil	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Waterral	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
60 Sijjes	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Smelleken	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Havik	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Cetti's zanger	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Waterral	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
2 Baardmannetjes	25-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Blauwe kiekendief	28-10-2015	De Nek	Freek Musman
Purperreiger	30-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
18 Kleine zwanen	30-10-2015	Andijk	Douwe Greydanus
65 Kleine zwanen	30-10-2015	Schellinhout	Freek Musman
3 Nonnetjes	30-10-2015	De Nek	Freek Musman
Usvogel	31-10-2015	Polder het Grootslag	Douwe Greydanus
2 Baardmannetjes	31-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Havik	31-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Cetti's zanger	31-10-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Cetti's zanger	01-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Usvogel	01-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Grote gele kwikstaart	01-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
6 Kleine zwanen	03-11-2015	Usselmeer - t.h.v. Enkhuizen	Douwe Greydanus
Houtsnip	08-11-2015	Westwood	Ad Roobeek
Kleine watersalamander	09-11-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
8 Geoorde futen	11-11-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Egel	13-11-2015	Lutjebroek	Ad Roobeek
2 Pijlstaarten	13-11-2015	Wervershoof - Vooroever	Douwe Greydanus
Grote zaagbek	14-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Roodhalsfuut	15-11-2015	De Vooroever, Hut	Ad Afra Andre Fred
2 Witgatjes	15-11-2015	De Vooroever, Hut	Ad Afra Andre Fred
6 Baardmannetjes	15-11-2015	Waterberging Twisk	Ad Afra Andre Fred
2 Baardmannetjes	16-11-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
Bokje	16-11-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
Smelleken	20-11-2015	Enkhuizen, Westeinde West	Ad Roobeek
Havik	21-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
9 Grote zaagbekken	21-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Roodhalsfuut	21-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Bokje	22-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad en Fred
Houtsnip	22-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad en Fred
Usvogel	22-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad en Fred
4 Zwarte mezen	23-11-2015	Enkhuizen, Westeinde West	Ad Roobeek
2 Steenuilen	26-11-2015	Andijk	Douwe Greydanus
Cetti's zanger	28-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Nonnetje	28-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
4 Waterpiepers	29-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad en Fred
12 Grote zaagbekken	29-11-2015	Lutjebroekerweel	Ad en Fred
Veldmuil	30-11-2015	Twisk - Waterberging	Douwe Greydanus
7 Nonnetjes	01-12-2015	In de plas van Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Houtsnip	01-12-2015	Krabbegatspaat	Ad Roobeek
Pestvogel	01-12-2015	Bovenkarspel	Ad Roobeek
107 Grote zilverreigers	01-12-2015	Slaapplaats Lutjebroekerweel	Ad Roobeek
Appelvink	01-12-2015	Risdammerhout	Freek Musman
Wezel	05-12-2015	Pelmoerpad	Freek Musman

Bestuur

- Voorzitter** : Jan Duyf, Postbus 8, 1693 ZG Wervershoof,
T: (0228) 58 52 72, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl
- Secretaris** : Egbert Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
T: (0229) 24 95 46, E: secretaris@hoorn.knnv.nl
- Nat. hist. secr.** : Jan-Pieter de Krijger, Weidemolen 98, 1622 KE Hoorn,
T: (0229) 23 97 24, E: n.h.secretaris@hoorn.knnv.nl
- Pen. & Ledenadm.** : Ad Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek T: (0228) 51 59 55,
E: penningmeester@hoorn.knnv.nl, IBAN: NL50RABO0121796817
- Leden** : Douwe Greydanus, Julianastraat 9, 1619 XG Andijk,
T: (0228) 72 01 19, E: d.greydanus@quicknet.nl
Anneloes ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
T: (0226) 45 29 90, M: 06 176 28 020, E: anneloes59@planet.nl
Tineke Horstman-Kooijman, James Grievelaan 6, 1695 HX Blokker,
T: (0229) 23 53 35, E: tineke_koo@hotmail.com

Coördinatoren

- Insectenwerkgroep** : Henny van der Groep, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
T: (0229) 24 95 46, E: insectenwerkgroep@knnvhoorn.nl
- Plantenwerkgroep** : Anneloes ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
T: (0226) 45 29 90, M: 06 176 28 020, E: plantenwerkgroep@knnvhoorn.nl
- Vogelwerkgroep** : Douwe Greydanus, Julianastraat 9, 1619 XG Andijk,
T: (0228) 72 01 19, E: d.greydanus@quicknet.nl
- Waterlevenwerkgroep** : Vacature
- Zoogdierenwerkgroep** : Fred Weel, De Roop 12, 1616 SC Hoogkarspel,
M: 06 486 64 025, E: zoogdierenwerkgroep@knnvhoorn.nl
- Excursies & Lezingen** : Ofra Carmi, Rositastraat 11, 1676 GW Twisk,
T: (0227) 54 10 07, E: o.carmi@quicknet.nl
- O&A commissie** : Michel Kleij, Lijndraaier 149, 1625 ZV Hoorn,
T: (0229) 23 05 24, E: oena-cie@knnvhoorn.nl
- Public relations** : Gerrit de Weerd, Postbus 8, 1693 ZG Wervershoof,
T: (0228) 58 55 77, E: pr@knnvhoorn.nl

AANMELDINGSFORMULIER - S.V.P. INLEVEREN BIJ HET BESTUUR

Ondergetekende meldt zich aan als:

- KNNV-lid (1 persoon € 35,00 per jaar)
- Gezinslid (meer dan 1 persoon op hetzelfde adres € 45,00 per jaar)
- Jeugdlid (tot en met het jaar waarin je 25 wordt: € 20,00 per jaar)

dhr./mevr.: voorletter(s) : ..... achternaam : .....

geboortejaar : ..... telefoon : .....

adres : ..... mobiel : .....

postcode + woonplaats : .....

e-mail : .....

specialiteiten of interesse : .....

naam huisgenoot : .....

geboortejaar : .....

specialiteit of interesse : .....

NATUURLIEFHEDDER?

Enthousiast over mooie dingen die je in de natuur ontdekt hebt en wil je die ervaring graag met anderen delen?

Of vindt je het buiten prachtig maar zou je wel wat meer willen weten over dat landschap, zo'n plant of dier.....

DOE DAN MEE MET DE KNNV! DE VERENIGING VOOR VELDBIOLOGIE

Het is een club van actieve natuurliefhebbers.

Zo veelzijdig als de natuur, zo veel zijn de activiteiten van de KNNV!

Naast het programma van de plaatselijke/regionale afdelingen biedt de landelijke organisatie o.a.:

- het verenigingsblad Natura (4x per jaar)*
- kampen en reizen*
- allerlei werkgroepen (o.a. landschap, korstmossen)*
- publikaties voor ledenprijs*

**Het landelijk bureau is te bereiken op
Boulevard 12, 3707 BM Zeist
☎ (030) 231 47 97**

WIL JE "HET HOORNBLAD" VAKER ONTVANGEN?

Gebruik dan de bon op pagina 31 en wordt lid van de KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland. Je bent dan ook automatisch lid van de landelijke KNNV. Het kost je slechts € 35,00 per jaar.

Drukwerk

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

AAN:

Afzender: Ledenadministratie KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland
A. Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek ☎ (0228) 51 59 55